

ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫ
АССАМБЛЕЯ НАРОДА КАЗАХСТАНА

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
КОМИТЕТ НАУКИ МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІНІҢ ЖАНЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ АКАДЕМИЯСЫ
АКАДЕМИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Калыш Аманжол • Раймбекова Майра

ҚАЗАҚСТАН ҚЫРҒЫЗДАРЫ ҚЫРҒЫЗЫ КАЗАХСТАНА

ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫ АССАМБЛЕЯСЫ
АССАМБЛЕЯ НАРОДА КАЗАХСТАНА

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ ҒЫЛЫМ КОМИТЕТІ
КОМИТЕТ НАУКИ МИНИСТЕРСТВА ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПРЕЗИДЕНТІНІҢ ЖАНЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ АКАДЕМИЯСЫ
АКАДЕМИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Калыш Аманжол • Раймбекова Майра

ҚАЗАҚСТАН ҚЫРҒЫЗДАРЫ ҚЫРҒЫЗЫ КАЗАХСТАНА

Астана 2016

ӘОЖ 323/324 (574)
Қ 30

Баспаға ұсынған Қазақстан халқы Ассамблеясының Ғылыми-сарапшылық кеңесі

Кітап «Тарих толқынындағы халық» мемлекеттік тапсырмасын жүзеге асыру бойынша «Ірі этностық топтардың тарихын қоса алғандағы Қазақстан Республикасындағы этносаралық және конфессияаралық қатынастар тарихы» тақырыбы аясында дайындалды.

Редакцияны басқарған Қазақстан халқы Ассамблеясы Төрағасының орынбасары, саяси ғылымдарының докторы **Е.Л. Тоғжанов**

Пікір жазғандар:

РА. Бекназаров, тарих ғылымдарының докторы, А.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, «Тарих және аймақтану» кафедрасының профессоры

Б.Б. Кәрібаев, тарих ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының меңгерушісі, профессор

Жобаның ғылыми жетекшісі: А.К. Садуақасова, әлеуметтану ғылымдарының докторы, ҚР Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы, Орталық Азия өңіріндегі этносаралық және конфессияаралық қатынастарды зерттеу орталығының жетекшісі

Авторы: А.Б. Қалыш, тарих ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының профессоры

М. Раймбекова, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, «Қазақстан тарихы» кафедрасының аға оқытушысы

Қ 30 Қазақстан қырғыздары (тарих-этнографиялық зерттеулер) / Қазақстан халқы Ассамблеясы, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті, Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы, А. Қалыш, М. Раймбекова – Астана. 2016. – 232 б.

ISBN 978-601-280-798-1

Еңбекте Қазақстан қырғыз этносы өкілдерінің қалыптасу тарихын, кезеңдерін, орналасу аумағы мен қырғыздардың саны зерттелген. Сондай-ақ, олардың арасындағы мәдени және тілдік, отбасы мен неке жағдайлары сипатталған. Кітап тарихшыларға, әлеуметтанушыларға, өлкетанушыларға және де Қазақстандағы этникалық топтардың тарихы мен қазіргі дамуы мәселелеріне қызығушылық білдірген оқырмандарға арналады.

ISBN 978-601-280-798-1

ӘОЖ 323/324 (574)

© Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі Ғылым комитеті, 2016.
© Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Мемлекеттік басқару академиясы, 2016.
© А.Қалыш, М.Раймбекова, 2016.
© Баспа «InDesign studio» ЖШС, 2016.

УДК 323/324 (574)
Қ 30

Рекомендовано к печати Научно-экспертным советом Ассамблеи народа Казахстана

Книга подготовлена в рамках реализации государственного задания «Народ в потоке истории» по теме «История межэтнических, межконфессиональных отношений в Республике Казахстан, включая историю наиболее крупных этносов».

Под общей редакцией заместителя Председателя Ассамблеи народа Казахстана, доктора политических наук **Е.Л. Тугжанова**

Рецензенты:

Р.А. Бекназаров, доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории и регионоведения» Актюбинского регионального университета имени А. Жубанова

Б.Б. Карибаев, доктор исторических наук, профессор, заведующий кафедрой «Истории Казахстана» Казахского национального университета имени Аль-Фараби

Научный руководитель проекта: А.К. Садвокасова, доктор социологических наук, руководитель Центр по изучению межэтнических и межконфессиональных отношений в ЦАР Академии госуправления при Президенте Республики Казахстан

Автор: А.Б. Калыш, доктор исторических наук, профессор кафедры «Истории Казахстана» Казахского национального университета имени Аль-Фараби

М. Раймбекова, старший преподаватель кафедры «Истории Казахстана» Казахского национального университета имени Аль-Фараби

Қ 30 Кыргызы Казахстана (историко-этнографические исследования) / Ассамблея народа Казахстана, Комитет науки Министерства образования и науки Республики Казахстан, Академия госуправления при Президенте Республики Казахстан, А.Б. Калыш, М. Раймбекова – Астана, 2016. – 232 с.

ISBN 978-601-280-798-1

В книге проанализированы история, периоды формирования, ареал распространения и численность представителей кыргызского этноса нашей республики. Также дается характеристика их культурного и языкового, семейного и брачного положения. Книга адресована историкам, социологам, краеведам, а также широкому кругу читателей, интересующихся историей и вопросами современного развития этнических групп в Казахстане.

УДК 323/324 (574)

ISBN 978-601-280-798-1

© Ассамблея народа Казахстана, 2016.

© Комитет науки Министерства образования и науки Республики Казахстан, 2016.

© Академия госуправления при Президенте Республики Казахстан, 2016.

© А.Калыш, М.Раймбекова, 2016.

© «InDesign studio» ЖШС, 2016.

МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ	5
I бөлім. ҚЫРҒЫЗДАРДЫҢ ТАРИХИ ЖӘНЕ ЭТНОДЕМОГРАФИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙЫ	17
1.1 Қырғыздардың Қазақстанда XVIII–XX ғғ. басында қоныстануы мен тарихи жағдайы	17
1.2 Қырғыздардың саны, динамикасы және географиялық орналасуы	40
II бөлім. ҚЫРҒЫЗДАРДЫҢ АРАСЫНДАҒЫ ЭТНОМӘДЕНИ ЖӘНЕ ЭТНОТІЛДІК ЖАҒДАЙЫ	58
2.1 Қырғыз қоғамдық этномәдени бірлестігінің бағыттары	58
2.2 Қырғыздар арасындағы білім деңгейі	73
2.3 Қырғыз этносының этнотілдік жағдайы	75
III бөлім. ҚЫРҒЫЗДАРДЫҢ ОТБАСЫ МЕН НЕКЕСІ	85
3.1 Отбасы құрылымы	85
3.2 Ішкі отбасылық қарым-қатынастар	93
3.3 Қазақстан қырғыздарының некелік жағдайы	99
ҚОРЫТЫНДЫ	109
ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	214
ҚЫСҚАРТЫЛҒАН СӨЗДЕР	224
ҚОСЫМШАЛАР	225

ҚАЗАҚСТАН ҚЫРГЫЗДАРЫ
ҚЫРГЫЗЫ КАЗАХСТАНА

**Калыш Аманжол
Раймбекова Майра**

Қазақшадан орысшаға аударған – *Ф.Т. Төлегұл*
Дизайн және беттеген – *Б.К. Бегалина*
Техникалық редактор – *А.Б. Мұсабаева*
Компьютерде терген – *М.-А. А. Боранбай*

Подписано в печать 20.12.2016 г.
Гарнитура «Arial». Печать цифровая.
Бумага Colotech. Тираж 13 экз.
Отпечатано в ТОО «InDesign studio».